

Відбір на XXII Міжнародну олімпіаду з лінгвістики

Перший тур, 19 квітня 2025 р.

Максимальна оцінка за кожну з п'яти задач — 20 балів

Час виконання роботи — 5 годин

1. Стодсде

Симі Хельстен

Нижче подано корені дієслів мови стодсде та відповідні їм форми каузативу (тобто форми зі значенням «змушувати робити»):

Корінь	Каузатив	Переклад
ʋjʊn	ʋzjʊn	бути зігнути
ʏmə	ʏzmə	дмухати
frku	fsku	виріzáти
smln	ɬsmln	бути зручним
mɕʰjo	fsɕʰjo	застигати
ɣlpʰa	ɣspʰa	розламувати
rɕva	sɕva	бути занепалим
mtɕʰə	ftɕʰə	бути старанним
nybjo	ɣzbjo	летіти

Корінь	Каузатив	Переклад
mɲə	vzɲə	вміти
vzlæ	vɬdzlæ	вчитися
zɲəŋl	ɬzɲəŋl	слухати
sʰɬml	ɬtsʰɬml	бути новим
nzvoʏ	ɬdzvoʏ	чесатися
vɜlɹ	vɬdzɜlɹ	голитися
ʋvrɔəʏ	ʋvzɔəʏ	тонути
ldzi	ɬdzi	вчити

Завдання 1. Утворіть каузативні форми від таких коренів:

Корінь	Переклад
ʋldzʋə	розростатися
fsəm	закривати
lun	отримувати
mdzur	бути голодним
snl	підпалювати

Корінь	Переклад
ftsjae	загасити
nyzlv	терти
ʋɲl	бути слизьким
ɣfɕra	бути розкритим
nrgə	чекати

Завдання 2. Корінь **ʋvzɜlɹ** «ставати змішаним» не утворює форми каузативу. Якби вона існувала, то як виглядала б?

Примітка. Мова стодсде належить до сино-тибетської мовної родини. Нею говорить близько 4000 людей у китайській провінції Сичуань. Символи **æ**, **ɬ** та **ə** позначають голосні. **ɬ** і **ɬʰ** — це глухий і дзвінкий щілинні звуки відповідно, що вимовляються із язиком, розміщеним, як для **л**. **ɣ** вимовляється, як українська **х**, але з відсунутим назад коренем язика; **ʋ** — дзвінкий відповідник **χ**; **ʏ** подібна до **в**. **ɕ** подібна до **к**. **j** = *й*, **ɲ** ≈ *нь*, **ts** ≈ *ч*, **ɜ** = *ж*, **dz** = *дж*, **ts** ≈ *ц*, **dz** ≈ *дж*. **ʰ** після приголосної позначає придихову вимову.

2. Чабу

Аліна Виклюк

У класичному sudoku натуральні числа від 1 до 9 записують у комірці квадрата 9×9 , розділеного на блоки 3×3 . Розглянемо дещо спрощений варіант цієї головоломки розміром 6×6 , де є лише чотири блоки 3×3 , а набір із дев'яти чисел, які містяться в комірках, довільний. Відомо, однак, що числа з цього набору різні, кожне з чисел у задачі є натуральним та не перевищує 100. Як і в класичному варіанті sudoku, кожне число трапляється в кожному блоці лише один раз та не може повторитися ані в рядку, ані у стовпці.

Нижче подано спрощене sudoku з числами, записаними у формі арифметичних виразів мовою чабу. У цьому sudoku пропущено вміст восьми комірок, а серед решти комірок три заповнено з помилками: значення у помилкових комірках не входять у початковий набір із дев'яти чисел.

bab ef eku efi $\text{tsumtsum} + \text{efi}$ tsumtsum	efi tsumtsum $\text{eku inki} \times \text{efi}$ tsumtsum eku bab eku inki	(1)	ink ufe kor eku $\text{bab} : \text{bab}$	$\text{bab eku bab} \times$ bab eku bab	(2)
$\text{bab ef} - \text{bab}$ eku inki	$\text{bab eku inki} \times$ $\text{bab eku inki} \times$ bab eku inki	ink ufe kor $\text{eku bab ef} :$ bab	bab ef eku efi $\text{tsumtsum} +$ efi tsumtsum	(3)	$\text{bab eku bab} \times$ inki
(4)	ink ufe kor eku bab ef eku bab eku bab	(5)	ink ufe kor eku $\text{bab ef} + \text{bab eku}$ inki	$\text{bab eku bab} \times$ $\text{bab ef} + \text{efi}$ tsumtsum eku bab eku inki	efi tsumtsum $\text{eku bab} + \text{efi}$ tsumtsum eku bab eku inki
$\text{bab eku inki} \times$ efi tsumtsum	efi tsumtsum $\times \text{bab eku bab}$	bab ef eku bab $\times \text{bab eku bab}$	$\text{efi tsumtsum} -$ inki	$\text{bab eku inki} +$ efi tsumtsum eku bab eku inki	(6)
$\text{bab ef} \times \text{bab ef}$	$\text{bab ef} + \text{inki}$	efi tsumtsum $\text{eku inki} +$ bab ef	(7)	$\text{inki} \times \text{efi}$ tsumtsum eku bab	$\text{bab ef} + \text{bab ef}$
ink ufe kor eku $\text{bab} + \text{efi}$ tsumtsum	bab ef eku efi $\text{tsumtsum} :$ bab eku inki	$\text{efi tsumtsum} +$ efi tsumtsum $\text{eku inki} - \text{bab}$ eku bab	ink ufe kor eku efi tsumtsum eku $\text{bab eku bab} +$ efi tsumtsum	(8)	ink ufe kor eku $\text{inki} - \text{efi}$ tsumtsum

Завдання 1. Заповніть пропуски мовою чабу.

Завдання 2. Виправте помилки та відновіть оригінальний вигляд sudoku — подайте таблицю з 36 записаних цифрами чисел.

Завдання 3. Перекладіть мовою чабу: *зігнутий, повний*.

Примітка. Чабу — мова однойменного народу в Ефіопії, налічує менше ніж тисячу носіїв. Спорідненість чабу з іншими мовами не встановлена.

Подано речення миниканським діалектом вітотської мови та їхні переклади українською у контекстах, поданих курсивом:

1	Inidicue.	<i>Хуан каже:</i> Я сплю.
2	Jaidicai.	<i>Педро, Карлос і Луїс кажуть:</i> Ми йдемо.
3	Chamuna jenoiticoco.	<i>Карлос і Луїс кажуть:</i> Ми пошукаємо рибу.
4	Afemie jico cocona ainide.	<i>Карлос і Алехандра кажуть про собаку Хуана:</i> Нас вкусив його собака.
5	Birui omoingoï eina canodicaingai.	<i>Алехандра і Марія кажуть Софії та Франсисці:</i> Ми сьогодні допомагаємо вашій матері.
6	Maria ini jaite.	<i>Про чоловіка Марії кажуть:</i> Чоловік Марії піде.
7	Nauï Bogotamo jaidio.	<i>Софії кажуть:</i> Вчора ти поїхала до Боготи.
8	Ja afengo jofomo ifede.	<i>Про Марію кажуть:</i> Вона зараз повертається додому.
9	Cue rozillina riediomicoï.	<i>Франсиска каже Хуану і Педро:</i> Ви з'їли мій ананас.
10	Imanimo ifeitiomoi.	<i>Франсисці, Алехандрі, Марії та Софії кажуть:</i> Ви повернетесь до річки.
11	Caingai moo omicoï merona ibaite.	<i>Софія та Франсиска кажуть Хуану та Алехандрі:</i> Наш батько купить вашу свиню.
12	Ja Pedro ai jainoina jirode	<i>Про дружину Педро кажуть:</i> Дружина Педро зараз п'є воду.
13	Oogodona rieitio.	<i>Хуану кажуть:</i> Ти з'їси банан.

Завдання 1. Перекладіть українською:

14 *Софія, Алехандра, Марія та Франсиска кажуть:* **Jainoina jiroiticaï.**

15 *Луїсу кажуть:* **Afemie o moona canoite.**

Завдання 2. Перекладіть українською у два способи:

16 *Франсиска каже Педро, Карлосу і Хуану:* **Omoï jofona jenodicue.**

Завдання 3. Перекладіть вітотською мовою:

17 Мене кусає риба.

18 Моя дружина вчора поспала.

Завдання 4. Перекладіть вітотською мовою у три способи і поясніть різницю між перекладами:

19 Ми повернемося до своєї матері.

Примітка. Вітотська мова належить до бора-вітотської родини індіанських мов Південної Америки. Миниканською вітотською говорить менше ніж 2000 представників народу вітото, що проживає на території Колумбії та Перу. **ɨ** — особлива голосна мови вітото. *Карлос, Луїс, Педро і Хуан* — чоловічі імена, а *Александра, Марія, Софія, Франсиска* — жіночі. *Богота* — столиця Колумбії.

4. Маонанська мова

Деніел Тіммас

Подано слова маонанської мови та їхні переклади українською у переплутаному порядку:

1. da:i²na⁴	A. погане курча
2. dat⁸na⁴	B. велике поросся
3. dat⁸tan³	C. буйвол
4. dat⁸put⁷nam³	D. одяг
5. dɔ²gjuŋ²	E. смачний
6. dɔ²ka:i⁵ŋa:m¹	F. рішуче їсти
7. dɔ²mu⁵ni⁴	G. слон
8. hi:u³gwi²	H. їжа
9. kjɔŋ⁵hi:u³da:i²	I. хороші зуби
10. kjɔŋ⁵ka:i⁵ni⁴	J. коник (комаха)
11. na⁴nɔk⁸	K. заздрісна людина
12. nam³nda¹	L. червоний крижень
13. ni⁴dzja:ŋ⁴	M. людина народу маонань
14. ni⁴gwi²dak⁸	N. кутній зуб
15. ni⁴mu⁵	O. фазан
16. nɔk⁸ka:i⁵	P. кúри
17. nɔk⁸?ɛp⁷la:n³	Q. свиня
18. put⁷pɔk⁸	R. рішуче розбрикувати
19. ?ai¹na:n⁶	S. сльоза
20. ?ai¹nda¹la:n³	T. розбрикувач води

Завдання 1. Установіть правильні відповідності.

Завдання 2. Перекладіть українською:

kjɔŋ⁵mu⁵dak⁸ nda¹da:i² tan³tɔk⁸ ŋa:m¹tan³

Завдання 3. Перекладіть маонанською мовою:

очі розбризкувати буйволиці домашня качка хтось вдягнений

Завдання 4. Слово **gjuŋ²na⁴nam³** маонанською мовою означає «веселка». Наведіть дослівний переклад.

Завдання 5. У маонанському селищі ви можете побачити і **ɗɔ²ŋa:n⁶**, і **nɔk⁸ŋa:n⁶**. У чому між ними різниця?

Примітка. Маонанська мова належить до тай-кадайської мовної родини. Нею говорить близько 77 тисяч людей у китайських провінціях Гуансі та Гуйчжоу. **a:i, a:, i:u, ɛ** та **ɛ** позначають голосні; **ɲ, ŋ** і **ʔ** — приголосні. Надрядкові цифри позначають тон попереднього складу. *Крижень* — дика качка. *Фазан* — великий дикий птах, близько споріднений із куркою.

5. Ігала

Густаву Баракат

Подано речення мовою ігала та їхні переклади українською. Фрагменти, подані у дужках, — це додаткові пояснення, що не мають прямих відповідників у реченнях мови ігала:

1	ùré ódzîŋ ^w u wá	Я пам'ятав його голову.
2	íwá íbá èdzè	Він підійшов (і став) біля леопарда.
3	mékè àtá édzô ètʃè	Ви пхнули батька змії.
4	èbù éfù òcô dzɛ	Ти різав і їв живіт свині.
5	mèkó édzôma wá	Ви приносили їхню змію.
6	ìné élarìmi wá	Він приносив мій білий пісок.
7	ìg ^w ũ éli íbá éwewa	Він співав музику біля нашого птаха.
8	ùré ádzi wá íbá úrí	Я запам'ятав річку біля будинку.
9	mákó éwe wá	Вони принесли птаха.
10	éné ík ^w úwe wá ùbí òfidi	Ти приніс свою мотузку (і поклав) за сідлом.
11	ìné éwe éfù ámô	Він відносив птаха у вазі.
12	éné òfidi	Ти відніс сідло.
13	màrú èbù édzú ólí	Вони входили до укриття перед деревом.
14	mádzɔ ùbí ólí	Вони заспівали за деревом.
15	éfá édzúmi ná	Ти лизнув моє око.
16	máfá íbá àrà éla ná	Вони лизнули бік коня.
17	mèrú úrími	Ви входили до мого будинку.
18	útó g ^w ũ édzú íjewe	Я увійшов і заспівав перед твоєю матір'ю.
19	méré èbúwa wá	Ви запам'ятали наше укриття.
20	ùkè ìkéké ètʃè éfù édzúŋ ^w u	Я пхав колючку у його око.

Завдання 1. Речення нижче були перекладені мовою іґала з помилками. Вкажіть помилки:

21	Він з'їв його змію.	ìdʒε édzôŋ^wu
22	Ти пам'ятав мою музику.	èré élimi
23	Ви увійшли до вази.	métó ámô

Завдання 2. Два з чотирьох речень нижче можна перекласти українською у два способи. Перекладіть українською усі речення в усі можливі способи:

24	màwá èbúŋ^wu jú	26	údʒε édzú èdzè
25	ééré ùbí àtámi wá	27	àrà élawε tó ádzi ùbí úríma

Завдання 3. Перекладіть мовою іґала:

28	Ви принесли нашу матір (і поклали) перед будинком.	30	Вони віднесли живіт змії у дерево.
29	Я різав твою колючку.	31	Він співав на кінському сідлі.

Примітка. Мова іґала належить до нігеро-конголезької мовної родини. Нею говорить близько 1,6 мільйона людей у Нігерії. Символи **ε** та **ɛ** позначають голосні, а **ʒ**, **g^w**, **k^w**, **ŋ^w**, **ɲ**, **dʒ** та **tʃ** — приголосні. Символи **ó**, **ò**, **ǒ** та **ô** над голосними позначають відповідно високий, низький, висхідний і низхідний тони. Відсутність позначень вказує на середній тон.